

Kaare Espolin Johnsons plass i kunsthistorien

av kunsthistoriker Sigrun Rafter

Nordlendingene regner Kaare Espolin Johnson som sin kunstner. De ser ham som den fremste tolker av menneskene nord i Norge og deres tilhørighet og virke i en stor og trolsk natur. Det er også i stor grad bearbeidelsen av motivene fra det nord-norske folk og landskap og litteratur som særpreger ham som kunstner.

"Grenslandet", Håndkolorert litografi fra 1980

Noe av vår kunsts fineste barneskildringer, er hans verker med erindringer fra barndommen i Øst-Finnmark. Med småguttens undrende blikk ser han hellige menn i treenighet foran Boris Gleb, den lille russisk-ortodokse kirken med sine fremedartede løkkupler. Der sitter en samekvinne med spedbarntet under regnbuens glorie. I bakgrunnen brer vidda seg ut jomfruelig, uendelig stor.

Guttungene eier selve eventyrlandet når de vandrer over mosetuene innover mot den russiske grense. Landskapet og det intense lyset er metaforer for uendelige muligheter i barndommens rike.

Mystikk og stemning skifter i Kaare Espolin Johnsons verker. Vi møter gjenferd som er manet frem i sorg og fortvilelse over dem som er omkommet på havet. Italienske spillemenn bringer med seg den store verden nordover. De er fremmede trekkfugler som tar med våren og sommeren i sine toner.

Motivene fra Lofoten har like stor uttrykkskraft. Store fiskeskøyter stevner i rytmisk formasjon innover mot Lofoten. De representerer vår nære historie med optimisme og tro på fremskrittet.

"Juksafiskere", Litografi fra 1956

Frem fra enda tidligere histories halvllys, vokser juksafiskerne ut over sine små båters bæreevne. De har hevet seg ut over naturlovene og de fyller billedflaten med sine store, tunge kropper. De har furede ansikter, store never og fromme sinn. De er

tiden som har gått, de er de tapte land og landsdelens uskyld. De er lengsel og drøm i karrige kår, de er livsmot og seig vilje. Man får også en fornemmelse av sosialt engasjement i valg av motiver: Enkle menneskers livsvilkår i en karrig natur. Men det er uten aggresjon og agitasjon. Det poetiske, rytmiske er ledende i hans komposisjoner.

Motivene er intuitivt sanset. Det er erindringer og indre erfaring fra en kunstner med et sterkt nedsatt syn.

"Mot Lofoten", Serigrafi fra 1978

Han var elev av Axel Revold og Per Krogh som begge hadde studert i Paris hos Henri Matisse. Det var Paul Cézannes teorier om billedkomposisjon som var grunnlaget for undervisningen. Den stramme, rytmiske komposisjonen i for eksempel "Mot Lofoten", er influert av Axel Revolds faste, dekorative komposisjoner. Det er ikke så langt fra Paul Cézannes store frontalt ruvende figurer med det enkle rustikke preget og til Kaare Espolin Johnsons juksafiskere. Den melankolske, lyriske karakteren som særpreget grupperingen av østeuropeiske kunstnere i Paris i mellomkrigstiden, finner vi også hos Kaare Espolin Johnson.

Den drømmeaktige stemningen, det naive, det fabulerende og det troskyldige i uttrykket, er beslektet med Marc Chagall, en av de fremste blant disse kunstnerne. Den nordnorske tone i Kaare Espolin Johnsons verker er en videreføring av det europeiske kunstsyn fra mellomkrigstiden.

Kaare Espolin Johnson har en beskjeden plass i den skrevne norske kunsthistorie. Sporene hans er likevel tydelige nok fra et langt og aktivt kunstnerliv og en stor produksjon. Det er som grafiker og illustratør han har sin største styrke. Og det er her han selv har skrevet seg inn i norsk kunsthistorie.

